

V program kongresa so sodili ogled arnhemskega muzeja na prostem »skansenc«, izleti v arnhemsko okolico itd. Trije večeri so bili posvečeni holandski ljudski kulturi: ljudski pesmi (posredoval nam jo je naš znanec dr. Jaap Kunst), nošam, plesom in običajem. Po končanem kongresu smo 24. septembra obiskali Amsterdam in ribiško naselje Volendam ob Zuiderskem jezeru, kjer nam je folklorna skupina v ljudskih nošah prikazala nekaj domačih ljudskih plesov. Tako smo mogli ob mednarodnem etnografskem kongresu v veliki meri spoznati tudi holandsko deželo, njeno umetnost in kulturno-zgodovinsko bogastvo, zlasti pa njeno svojstveno obmorsko ljudsko kulturo.

Kongres je bil odlično organiziran, kar je bila predvsem zasluga direktorja Holandskega državnega muzeja za etnografijo v Arnhemu dr. Win. Roukensa in njegovih sodelavcev.

Résumé

LE CONGRÈS INTERNATIONAL DES ETHNOGRAPHES A ARNHEM EN HOLLANDE

L'auteur donne un bref compte rendu du Congrès International des Ethnographes à Arnhem en Hollande qui a eu lieu de 20 à 24 septembre 1955.

POSVETOVANJE VZHODNOALPSKIH FOLKLORISTOV V LJUBLJANI 26.—28. MARCA 1956

Milko Matičetov

Na območju vzhodnih Alp so se že skoraj pred poldrugim tisočletjem srečali predstavniki treh najmočnejših etničnih skupin v Evropi — romanske, germanske in slovanske — in v bolj mirnem ko nemirnem sožitju je pač moralo priti do najrazličnejših medsebojnih izmenjav tvarnih in duhovnih dobrin. Če še dodamo, da so se trojni prišleki utaborili na ozemlju, ki je znano že po svoji pisani substratni etnični preprogi, nam bo tembolj jasno, kako mikavno, pomembno, a obenem tudi odgovorno je tu delo folkloristov!

Kjerkoli na tem območju bi se kdo hotel poglobiti v ta ali oni folklorni pojav in ga objektivno zarisati, se bo zmerom znašel pred vprašanji, ki so nerešljiva brez nadrobnega poznavanja izročila in sorodnih pojavov v sosesčini. Preteklost nam nudi lepe primere razumevanja in spoštovanja te neizpodbitne resnice, nudi pa nam žal tudi poskuse enostranskega tolmačenja folklornih pojavov, natezanja gradiva na razna kopita, pač v soglasju z občasnimi znanstvenimi »teorijami«, narodnopolitičnimi stremljenji ali iz raznih drugih nagibov. Danes pa je močnejša kot kdajkoli v preteklosti zavest, da je taka pot jalova, škodljiva, nespravljiva z duhom splošne pomirljivosti, ki je zavel po drugi svetovni vojski, in še posebej žaljiva za glavni objekt folklornih raziskavanj, ljudstvo v svojstvu dediča in varuha starih — stoletnih ali celo tisočletnih kulturnih tradicij!

Prav zato je bilo tudi tako lahko spremeniti v dejanje željo po organiziranem sodelovanju, ki smo jo vsa povojna leta čutili vsak na svojem koncu in vsak zase, ki se je vse pogosteje oglašala v korespondenčnih stikih in ob naključnih osebnih srečanjih in ki je tu in tam našla tudi že pot v tisk. Potrebna je bila le pobuda, kratek domenek prizadetih, in pomembni korak je bil narejen!

Pobudo je prevzel narodopisni inštitut pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, ko je za 26. marec 1956 sklical trodnevno »posvetovanje vzhodnoalpskih folkloristov«. Namen le-tega je bil, da bi se folklorni delavci vzhodnoalpskega območja med seboj spoznali osebno in pomenili ne samo o načelnih stvareh, ampak tudi že o konkretnih oblikah medsebojne povezave in sodelovanja. Za dober začetek se prireditelju ni zdelo potrebno veliko število udeležencev. Na posvetovanje so bili zato povabljeni le nekateri redki strokovnjaki in ustanove iz bližnjih krajev Avstrije, iz Furlanije in severne Italije, iz Švice in s Hrvaškega, poleg domačinov seveda. Prišli so in na posvetovanju sodelovali: prof. Giuseppe Vidossi iz Turina, prof. Evel Gasparini iz Benetk, dr. Gaetano Perusini iz Vidma; prof. Leopold Kretzenbacher iz Gradca, dr. Oskar Moser iz Celovca; dr. Robert Wildhaber iz Basla; prof. Milovan Gavazzi iz Zagreba; poleg teh pa so se posvetovanja udeležili še Ljubljančani prof. Jakob Kelemina, docent Vilko Novak, ravnatelj Boris Orel, dr. Sergij Vilfan, dr. Valens Vodušek, dr. Zmaga Kumer, kustos Marija Jagodic in dr. Emilijan Cevc, da ne omenjamo sodelavcev in upravnika Inštituta za slovensko narodopisje.

Tudi delovni program namenoma ni bil preširok, da bi se tako dala v miru pretresti vsa načelna in praktična vprašanja, ki bi nastala v diskusiji po referatih. Le-ti se zvrščajo v dve skupini, iz katerih pa so izvzete splošne, načelne misli, ki jih je na samem začetku posvetovanja v prostem govoru povedal prof. Vidossi: Problem »alpskega prostora« in zanj tipične folklore. Tu se je razvila nemara najživahnejša diskusija vsega posvetovanja, o treh možnostih za razlago očitnih skupnih črt v ljudski kulturi na vzhodnoalpskem ozemlju, ne glede na jezikovne, politične in druge pregrade: skupen substrat, okolje z enakimi ali podobnimi življenjskimi razmerami, prevzemanje med sosedi.

Prva skupina referatov je bila vzeta s področja ljudskega slovstva (gradivo posvetovanja bo izšlo posebej v knjižni obliki, zato bi tu v glavnem našli samo naslove predavanj):

Upravnik Inštituta za slovensko narodopisje, akademik Ivan Grafenauer, ki je bil uvodoma pozdravil udeležence, je kasneje poročal o Napačni krsti (= zgodba o čudni pomoti, kako so pokopali sadje, mrliča pa pustili pod streho; temelje motiva je iskati v stvarnosti visokega gorskega sveta).

Dr. G. Perusini: Pripovedka o Večnem židu v Furlaniji.

Prof. L. Kretzenbacher: Priča iz pekla ali »smedniška legenda«. Evropska povezava legendarnega motiva o odporu proti socialni krivici v slovenskem ljudskem pesništvu in umetnosti.

Dr. O. Moser, Iskalci zakladov (Venediger, Benečani) v ustnem izročilu Vzhodnih Alp.

Dr. M. Matičetov, Problematika nekaterih vzhodnoalpskih pripovednih snovi (dve zgodbi — divji mož sirar in čarovnica, ki jo tovarišice raztrgajo, pojedjo in spet sestavijo, a z nadomestnim lesenim rebrom — ponazorjeni z zemljevidom razširjenosti).

Druga skupina referatov se je nanašala na običaje:

Dr. G. Perusini, Novi podatki o metanju »šib« (cidulis) v Furlaniji.

Prof. E. Gasparini, Spopadi med skupinami maskiranih obhodnikov (kolednikov, kurentov ipd.) v Vzhodnih Alpah in drugod.

Dr. N. Kuret, O pravem mestu cerkljanskih »lavfarjev« v vzhodnoalpskem svetu. Predavatelj je obenem pokazal malo poprej — o pustu 1956 — na terenu posnete barvne diapozitive in 16-milimetrski kratki film.

Na Kuretova izvajanja je navezal prof. Gavazzi nekaj mikavnih misli o »alpskih« prvinah v hrvatski ljudski kulturi, kar je tudi on podkrepil s kratkim filmom.

Zasedanjem — v študijski sobi Inštituta za slov. narodopisje in enkrat v predavalnici SAZU — so izmenoma predsedovali prof. Kelemina, prof. Vidossi in akademik I. Grafenauer. V diskusiji so se ponovno oglašili domala vsi udeleženci posvetovanja.

V odsotnosti predsednika SAZU Josipa Vidmarja je tuje udeležence sprejel glavni tajnik prof. Milko Kos. Popoldne prvega dne je bilo namenjeno ogledu Etnografskega muzeja, Ljubljane in kratkih folklornih filmov: Smučanje na Blokah, Zima mora umreti (kurentovanje v okolici Ptuja), Poljska svatba (na Dravskem polju), Pomlad v Beli krajini (jurjevanje) in Kroparski kovači.

Tretji in zadnji dan posvetovanja pa so se udeleženci odpeljali z avtobusom na Gorenjsko. Nekaterim gostom je bil posebej všeč škofjeloški muzej. Potem so še obiskali Prešernovo rojstno hišo kot primer gorenjske hiše, pa vas Vrbo, mesto Radovljico in neke tamkajšnje obrtniške delavnice (n. pr. plegarsko). Pod strokovnim vodstvom dr. E. Cevca so si spomota ogledali tudi gotske freske v Gostočah, pri sv. Marku v Vrbi in pri sv. Janezu v Bohinju. Pokrajina zaradi slabega vremena žal ni mogla priti do veljave. Po kosilu pri »Zlatorogu« v Bohinju je bilo posvetovanje uradno končano.

Posvetovanje so udeleženci temeljito izkoristili za izmenjavo misli in informacij o najrazličnejših problemih, sporazumeli so se za redno zamenjavo publikacij v prihodnje in se že v Ljubljani medsebojno obdarovali s separati in knjigami.

Če bi hoteli prosto posneti enodušno mišljenje udeležencev marčnega posvetovanja vzhodnoalpskih folkloristov, bi lahko formulirali želje in priporočila nekako takole:

da se v Ljubljani ob prvem organiziranem srečanju trdno navezani stiki ne bi zrahljali, ampak še utrdili;

da bi se folkloristi tega območja odslej redno sestajali, morda na vsaki dve leti enkrat;

kraj takih sestankov naj bi se menjaval, če mogoče tako, da bi se zbrali vsakokrat v drugi deželi;

časa in kraja prvega prihodnjega sestanka še ni moč določiti (zamejski udeleženci so sami od sebe obljubili, da bodo skušali najti možnost za podoben sestanek);

Inštitut za slovensko narodopisje pri SAZU v Ljubljani kot prireditelj prvega posvetovanja se s svoje strani obvezuje potruditi se, da bi referati in sklepi izšli čimprej v knjigi, ki bo kot najotipljivejši sad sodelovanja klicala po nadaljevanju in posnemanju;

za uspešno sodelovanje na torišču ustnega slovstva bi bila zelo potrebna ustanovitev vsaj enega arhiva ljudskega pripovednega blaga v vsaki jezikovni enoti na alpskem prostoru;

tudi sodelovanje na drugih področjih ljudske kulture je težko, če se mora opirati samo na dobro voljo posameznikov namesto na ustanove ali inštitute, ki bi skoraj edini mogli organizirati širše folklorne ankete ali druge take akcije;

med posebnimi nalogami bi bila bržkone najnujnejša opredelitev »alpskih«
kulturnih elementov, z raziskavanji za določitev morebitnih notranjih
ločnic (vzhodnoalpsko, srednjealpsko ...) in za zunanjo razmejitev (n. pr. do
kod segajo alpski elementi proti vzhodu) itd.

S tem je brez dvoma postavljen lep perspektivni načrt »delovni skupnosti
vzhodnoalpskih folkloristov«, kakor sta jo lepo poimenovala Österreichische
Zeitschrift für Volkskunde 59, 1—2, 1956, 66, in Schweizerisches Archiv für
Volkskunde 52, 2—3, 1956, 178.

Résumé

CONFÉRENCE CONSULTATIVE DES FOLKLORISTES DES ALPES ORIENTALES À LJUBLJANA, DU 26 AU 28 MARS 1956

A la fin de mars de cette année, a eu lieu, à Ljubljana, la première conférence consultative des folkloristes du territoire des Alpes Orientales, à laquelle participaient des spécialistes de l'Autriche, de l'Italie septentrionale et de la Slovénie ainsi que des observateurs de la Suisse et de la Croatie. Le but de cette conférence était: discuter l'organisation de la coopération sur ce territoire où le folklore montre beaucoup de traits très apparentés. Pendant les trois jours de la conférence, qui était animée d'un esprit très cordial, les folkloristes des Alpes Orientales ont reconnu unanimement la nécessité d'une liaison et coordination permanentes des recherches. Sur la conférence et ses résultats, on peut s'informer aussi dans Schmeiz. Archiv für Volkskunde 52, 1956, 1/2, 178 (R. Wildhaber) et Österr. Zeitschrift für Volkskunde 59, 1956, 149—150 (L. Kretzenbacher).